
Concretisering EHS Drenthe
Gebieden, doelen en spelregels

Provinciaal document
5 november 2010

Inhoud

1. Inleiding
  2. Doelen
  3. Spelregels
  4. Gebieden
- Kaart EHS Drenthe
-

1. Inleiding

De EHS is een samenhangende structuur van gebieden met bijzondere natuurkwaliteit(sdoelen) die biodiversiteit en duurzame natuurkwaliteit moet waarborgen. De EHS is een beleidsconcept dat zijn wortels heeft in het *Nationaal Natuurbeleidsplan* van 1990 en vervolg heeft gekregen in de *Nota Ruimte* van 2006. De provincies zijn verantwoordelijk voor de realisering van de EHS die in 2018 voltooid moet zijn.

Dit document *Concretisering EHS Drenthe* is een samenvattende beschrijving van de EHS. De nagestreefde natuurkwaliteiten worden toegelicht in hoofdstuk 2 'Doelen'. De mogelijkheden voor activiteiten in de EHS-gebieden verschillen, afhankelijk van de natuurdoelen en de aard van de activiteit. In hoofdstuk 3 'Spelregels' wordt dit uitgelegd. Hoofdstuk 4 beschrijft welke gebieden onderdeel zijn van de EHS. Die zijn op kaart weergegeven.

De EHS is nog niet compleet. Jaarlijks wordt de kaart geactualiseerd.

De EHS heeft ruimtelijke en privaatrechtelijke kanten. Het privaatrechtelijke betreft instrumenten zoals het gebiedsplan en subsidies om het EHS-beleid te realiseren en te stimuleren. Daar gaat dit document niet over. Het gaat ook niet over natuurgebieden en natuurwaarden buiten het EHS, die ook bijdragen aan de biodiversiteit. Wel gaat het over gebieden waar natuurdoelen gelden en waar afspraken zijn gemaakt om deze doelen te bereiken.

De EHS is een kwalificatie. De daadwerkelijke bescherming geschiedt het bestemmingsplan.

2. Doelen

EHS

De EHS is een samenhangende structuur van gebieden met verschillende natuurkwaliteiten. Deze ecologische hoofdstructuur moet duurzame natuurkwaliteit garanderen: doel is behoud en ontwikkeling van biodiversiteit.

Veel levensgemeenschappen en soorten zijn niet gebonden aan één gebied(stype). Ze hebben verschillende *biotopen* nodig om te overleven en om goed te kunnen functioneren – op verschillende momenten in een jaar, in verschillende fasen van de levenscyclus, of gewoon op één dag. De biotopen moeten dus geschikt en bereikbaar zijn. Ook *gradiënten* zijn belangrijk: bijzondere omstandigheden in gebieden met geleidelijke overgangen tussen bodem- en watertypen, en daarmee samenhangende variatie in begroeiing, vegetaties en levensgemeenschappen van planten en dieren. Biodiversiteit is het geheel aan variatie in de natuur, vaak uitgedrukt in natuurtypen en soorten. Speciale zorg gaat uit naar de soorten die specifiek zijn: Er zijn Europese, landelijke en provinciale lijsten met bijzonderheden (natuurkwaliteiten, soorten en levensgemeenschappen) en bedreigde of zeldzame soorten.

Gebieden

Doelen voor gebieden zijn samengevat in natuurdoeltypen op de natuurdoeltypenkaart (provincie Drenthe, actualisatie april 2007) en in beheertypen op de ambitiekaart (Natuurbeheerplan 2009). Beide bieden dezelfde informatie over de gewenste natuur, alleen de legenda (de taal) is anders. Deze twee kaarten worden momenteel samengevoegd tot een natuurdoelenkaart, met ambities voor 2020, uitgedrukt in beheertypen. De beheertypen hebben een vegetatiekundige basis, maar staan voor een hele levensgemeenschap van planten en dieren. In de *Index Natuur en Landschap* (2009) - de opvolger van het handboek *Natuurdoeltypen* (Alterra, Bal 2001) - is te vinden om welke soorten en soortengroepen het dan gaat. Doel is om de gebieden geschikt te houden of te maken voor die levensgemeenschap. Het handboek geeft ook aan welke gebiedscondities dan nodig zijn.

In bestaande natuurgebieden gaat het vooral om behoud van natuurkwaliteit; in nieuwe natuurgebieden moet die nog ontwikkeld worden. Belangrijk is om de bijzondere Drentse karakteristieken en potenties in de beheerdoeltypen te vatten. Soms zijn er specifieke natuurdoelen voor gebieden, bijvoorbeeld vanuit Natura 2000 en de Kaderrichtlijn Water (KRW). In veel gebieden is verbetering van de condities van bodem en water nodig om de achteruitgang van natuurkwaliteit te stoppen. Beheersgebieden hebben natuurdoelen die samenhangen met agrarisch grondgebruik. Bij graslanden gaat het om weidevogels, zoogdieren, roofvogels, insecten en andere dieren die op een of andere manier gebruik maken van dit soort gebieden, bijvoorbeeld om te nestelen, te foerageren, of te rusten. Daarnaast gelden botanische doelen. De meeste natuurdoelen van graslanden vragen vochtige bodems en een niet te intensief grondgebruik. Bij akkers gaat het om kenmerkende akkerkruiden en diersoorten die op akkers en akkerranden een plekje vinden, zoals patrijs; vooral bodemkwaliteit is dan belangrijk.

Ecologische verbindingzones

De ecologische verbindingzones zijn essentieel in de EHS. Ze verbinden gebieden waardoor de ecologische kwaliteit en de draagkracht van de gebieden toeneemt en planten en dieren zich beter kunnen handhaven en ontwikkelen. Ecologische verbindingzones zijn regionale verbindingen langs vooral bestaande landschapsstructuren. Doel is het versterken van die structuren en hun functie in de verbinding. In de Werkmap bij de Gebiedsvisie Ecologische verbindingzones (provincie Drenthe 2000) staat per verbindingzone beschreven welk type verbinding het is (landschapskarakteristiek) en voor welke soorten bedoeld.

Ook enkele beekdalen zijn aangewezen als ecologische verbindingzone. Hier is versterking van het beekdallandschap belangrijk, zodat dieren en planten een geschikt leefgebied en migratiemogelijkheden hebben. Het gaat om de beek en andere structuren die samenhang geven binnen een beekdal; zowel in de lengterichting van de beek als dwars op de beek en zowel beplanting als water, gras en moeras.

Ecologische verbindingzones stellen eisen aan de inrichting, het beheer en het grondgebruik van de elementen. Het zijn linten van stroken grond, met stapstenen die plaatselijk wat meer ruimte aan soorten bieden.

Robuuste verbindingen

Robuuste verbindingen zijn bedoeld voor versterking van de EHS op een robuuste en grootschalige manier. De robuuste verbindingen verbinden hele ecosystemen op landelijke schaal, zodat die duurzaam in stand gehouden kunnen worden. Behalve voor uitwisseling van soorten moeten deze verbindingen zorgen voor (aanzienlijk) meer leefgebied voor de planten en dieren van het ecosysteem. Ze geven bijvoorbeeld ook mogelijkheden voor herstel van populaties en hervestiging bij onvoorziene risico's. Deze verbindingen vragen veel ruimte en de hele verbinding krijgt een natuurfunctie. Meer informatie is te vinden in het *Handboek Robuuste Verbindingen* (Alterra, 2001). In Noord-Drenthe gaat het om een onderdeel van de natte as Noord-Nederland. Dit is een verbinding van laagveenmoerassen (natuurdoel) waar Leekstermeer en Zuidlaardermeer onderdeel van zijn. Het Hunzedal en de Vledder en Wapserveense Aa zijn zijtakken van de natte as Noord-Nederland.

Het Hunzedal is via het Zuidlaardermeer verbonden met de natte as, de Vledder en Wapserveense Aa takken aan via de Steenwijker Aa en de Weerribben.

In Zuid-Drenthe ligt een robuuste verbinding tussen Sallandse heuvelrug en het Drents plateau. Doel is de ecosystemen van de hogere zandgronden te verbinden. Deze robuuste verbinding dient dus te bestaan uit bos en bosjes, droge en vochtige heide, (heischrale) graslanden en dergelijke.

3. Spelregels

Om de EHS-doelen te realiseren zijn maatregelen nodig voor verbetering van milieucondities en voor inrichting en beheer van gebieden. Daarnaast hebben rijk en provincie spelregels afgesproken om EHS-doelen te beschermen en ontwikkelingen mogelijk te maken. In 2007 hebben Rijk en Provincies aanvullende spelregels afgesproken, die onder voorwaarden ontwikkelingen in de EHS mogelijk maken. Deze spelregels zijn te vinden op de provinciale website bij de EHS-kaart.

De spelregels gelden voor alle EHS-gebieden. Voor de (gearceerde) zoekgebieden gebieden is het gewenst dat er geen onomkeerbare ontwikkelingen plaatsvinden die de EHS-doelen zouden frustreren. Voor de robuuste verbindingen biedt de *Nota Ruimte* deze basisbescherming formeel.

Hieronder worden de spelregels beschreven voor ontwikkelingen en ingrepen in de EHS-gebieden; het huidige grondgebruik staat niet ter discussie en kan gehandhaafd worden.

Ontwikkeling onder voorwaarden

Ontwikkelingen en ingrepen kunnen plaatsvinden als

- de ingreep 'van groot openbaar belang' is;
- er geen alternatieven mogelijk zijn;

de initiatiefnemer zorgt dat de nadelige effecten op de natuur worden verzacht ('mitigatie'; als dit niet (voldoende) mogelijk is, moet de initiatiefnemer compenseren: de verloren gegane natuur op een andere plek vervangen).

Geen 'groot belang', toch doorgang

Door twee nieuwe spelregels zijn nu ook ingrepen mogelijk in de EHS die niet 'van groot openbaar belang' zijn: de '*EHS-saldobenadering*' en '*herbegrenzen EHS*'. Deze instrumenten moeten zorgen dat de EHS niet alleen even groot en waardevol blijft, zelfs verbetert. De saldobenadering is gericht op een combinatie van projecten, het herbegrenzen is bedoeld voor kleinere ingrepen.

De saldobenadering

De EHS-saldobenadering maakt ontwikkelingen mogelijk als

- het gaat om een combinatie van projecten;
- er een gebiedsvisie wordt ingediend bij de provincie;
- de kwaliteit van de EHS verbetert.

Herbegrenzen

De provincie kan kleine aanpassingen doen in de huidige begrenzing van de EHS om

- 'ecologische redenen': om de natuur betere ontwikkelingskansen te geven (dit was al mogelijk);
- om 'andere dan ecologische redenen'.

Voor gebieden die - behalve EHS-gebied - ook VHR-gebied, Natura 2000-gebied of beschermd natuurmonument zijn, gelden ook eigen regels. Ook de *Boswet* houdt zijn werking.

4. Gebieden

In de Provinciale Omgevingsvisie wordt de EHS gedefinieerd als 'een duurzaam samenhangend stelsel van natuurrelaties en waarden, gebaseerd op een netwerk van gebieden met hoofdfunctie natuur, alsmede gebieden met natuurwaarden in agrarische gebieden'. De EHS bestaat uit:

- grotere bestaande natuur- en bosgebieden;
- de in Natuurgebiedsplan Drenthe begrensde natuur- en beheersgebieden;
- ecologische verbindingszones;
- robuuste verbindingen,

voor zover ze een essentiële bijdrage leveren aan de EHS-doelen (variatie, kwaliteit).

Zie ook bijlage 2 van de *Provinciale Omgevingsvisie*.

Bestaande bos- en natuurgebieden

De grotere bos- en natuurgebieden vormen het hart van de EHS. Belangrijk is dat de EHS de variatie van natuurtypen in Drenthe en natuurgebieden van provinciaal, landelijk of Europees belang omvatten. Sommige natuurgebieden hebben ook andere functies, zoals waterwinning. De natuurdoelen zijn dan afgestemd op die functies. Het huidige grondgebruik in deze gebieden is niet strijdig met de EHS-doelen en kan worden voortgezet. Dat geldt ook voor inliggende erven en recreatierreinen en dergelijke. Niet opgenomen zijn grotere bos- en natuurgebieden met een bestemming die onverenigbaar is met EHS-doelen zoals regionale bedrijventerreinen, vliegvelden, glastuinbouwgebieden, militaire opslag- en oefenterreinen en het TT-circuit. Ook als ze in een zoekgebied ecologische verbindingszone of robuuste verbinding liggen, worden ze geen onderdeel van de EHS.

Kleinere gebieden behoren tot de EHS als ze bijzondere natuurkwaliteit herbergen, een belangrijke schakel vormen tussen gebieden, of een andere belangrijke bijdrage leveren aan de EHS. Te denken valt aan veentjes, bosrestanten en gebiedjes binnen ecologische verbindingszones en robuuste verbindingen.

In het Integraal gebiedsplan Drenthe begrensde natuur- en beheersgebieden

Dit zijn landbouwgronden die of omgevormd zullen worden tot natuurgebied of waar agrarische natuur ontwikkeld kan worden met behulp van beheersovereenkomsten. De ruime jas-gebieden zijn geen onderdeel van de EHS, omdat minder dan 20% van die gebieden in aanmerking komt voor beheersvergoedingen. De om te vormen landbouwgebieden bieden mogelijkheden voor betere gebiedscondities en natuurkwaliteit in de EHS.

Ecologische verbindingszones

Ecologische verbindingszones zijn essentiële onderdelen van de EHS. De tracés en de invulling is echter nog niet overal afgerond. De arceringen op de kaart zijn gebaseerd op de zoekgebieden uit het rapport *Goed op Weg* (provincie Drenthe 2007), aangepast aan de actualiteit.

De gebiedjes onder de arcering zijn onderdeel van de EHS waar de spelregels gelden. Belangrijk is bescherming van de verbindende functie van deze gebiedjes en de huidige natuurwaarden. Als (delen van) de ecologische verbindingszone is ingevuld, dan komt dat resultaat op de EHS-kaart en vervalt de arcering.

Robuuste verbindingen

De robuuste verbindingen zijn gearceerd op de EHS-kaart, daar waar ze nog onvoldoende zijn uitgewerkt. De spelregels gelden voor de natuurgebiedjes eronder; ze zijn onderdeel van de EHS.

Als de invulling van de robuuste verbindingen is afgerond, dan komt dat resultaat op de EHS-kaart en vervalt de arcering.

Kaart

De EHS van Drenthe is weergegeven op bijgevoegde kaart (ook te vinden op [www.drenthe.nl/algemeen/kaarten/concretisering EHS.php](http://www.drenthe.nl/algemeen/kaarten/concretisering_EHS.php)).

▪

Actualisatie

De kaart geeft de huidige stand van zaken weer, maar is in ontwikkeling. Jaarlijks wordt de kaart aangepast aan de actualiteit. Ecologische verbindingzones en robuuste verbindingen worden ingevuld, gebieden worden begrensd of op andere wijze als EHS bestemd. Daarnaast liggen er reserveringen voor gebieden die in landinrichting hun beslag moeten krijgen, de zogeheten stergebieden. Bij de actualisatie worden ook externe organisaties geraadpleegd.